

Svest o socijalnom

Март 2014.
Број 2

Унија студената
социјалног рада

Просјачење

Хуманитарци

Речник социјалног рада

РЕГИОНАЛНИ КОНГРЕС

ЗАНИМЉИВОСТИ

И ЈОШ МНОГО ТОГА!

Да ли сте знали?

Традиционални хуманитарни маскенбал на леду!

Кроз забаву, и овога пута млади Новосађани доказали су да хуманост и солидарност нису изгубиле на значају. Улазнице за клизање били су слаткиши, играчке, очувана деčја гардероба и обућа. Судећи по гужви малишани су се добро забавили уз разне аниматоре, маске су биле разнолике, а најбоље су и награђене! Прикупљена помоћ намењена је корисницима Сигурне деçје куће.

Радио Телевизија Војводине је такође помогла организовањем акције **“Слаткиш за мог другара”**. Ова новогодишња акција одржава се седми пут код нас са циљем прикупљања слаткиша за децу без родитеља у Сигурној кући, Свратишту за децу улице и малишанима на Онколошком одељењу деçје болнице у Новом Саду. Несебичним залагањем, вером, надом и љубављу помоћ није изостала, а сваке године учешће у овој акцији узима све већи број људи, а посебно деце.

Хумани људи уступају кућу маратонцу Лазару!

Младом маратонцу коначно се осмехнула срећа. Реч је о српском Форесту Гампу, момку који воли да трчи толико да је пре две године у ципелама и излизаним панталонама савладао полумаратон. Истрчао је више од 30 маратонских трка и освојио једнак број медаља. Лазар Ришовиц живи у оронулој кућици у Сомбору. Као најстарији у осмочланој породици живи у тешким условима, понекад плашећи се да неће дочекати јутро..Судбина овог сада деветнаестогодишњака ганула је многе. Знајући шта значе туга, сиромаштво и глад, желећи да унесу мало радости у његов живот, хумани људи му уступају кућу. Иако у његовом животу нема великих промена, оно што краси Лазара је позитивност и вера у боље сутра!

САДРЖАЈ:

Да ли сте знали? - М. Гајић и К. Дубајић	2
Социјалне карактеристике Србије – Др Драгослав Кочовић	4
Људи на које би се требало угледати – К. Илић и Д. Јанковић	7
Непрофитни сектор и социјална предузећа – Др Марија Колин и Мр Жарко Пауновић	8
Регионални конгрес студената социјалног рада, Загреб, 2013. – М. Миленковић	12
„Ја, Малала“ – Д. Проданић	16
Речник социјалног рада – Д. Павловић	16
Просјачење, уносан бизнис или прека потреба? – С. Димитријевић	17
Велико срце Ирене Сендлер – Б. Илић	18
Социјална заштита – Др Наталија Перишић	19
Незапосленост – М. Војиновић	22
Синдром изгарања – С. Ашић	26
Да ли сте знали? – М. Гајић, К. Дубајић и Д. Јанковић	28

Издавач: Унија студената социјалног рада; **Редакција:** Данијела Павловић, Јелена Вуковић, Катарина Илић, Драгана Проданић, Дијана Јанковић, Милица Јарчевић, Стефан Димитријевић, Катарина Дубајић, Миона Гајић, Бојана Илић; **Уредник:** Лазар Алексић; **Адреса:** Јове Илића 165, 1100 Београд; **E-mail:** ussrfpn@gmail.com; **Штампарија:**

СОЦИЈАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СРБИЈЕ

Аутор: Др Драгослав Кочовић,

редовни професор Факултета политичких наука

У процесу снажније индустријализације, посебно од половине XX века дошло је до великих миграција на релацији република-република, село-град и низа других промена у структури друштва, а крајем прошлога века долази до промене економског и политичког система и уплива културног обрасца са Запада. Све је то условило обликовање новог још не довршеног социјалног система и његових вредности којег одликује мешавина: патријархалног, традиционалног, модерног, аутократског и демократског. Дакле, историјски преломи квантитативно и квалитативно утичу на токове друштвеног развоја, а становништво његова бројност, култура, образовање, здравље, веровања, обичаји и традиција битни су чиниоци за економију и глобалну политику земље. Чињеница је да су свеопше друштвене промене захватиле нашу земљу и трају већ пуних двадесет три године са наглашеном изменом система вредности. Дакле, више од две деценије се одвијају економске, политичке и опште културне промене које нису заобишле ниједан сегмент друштвеног живота. Овакве промене код нас, уместо громогласно најављиваног и тако очекиваног прогреса, за нашу несрећу су: зауставиле аутономни развој, разводиле енергију народа, потиснуле стваралачку иницијативу и наметнуле културни образац који је у директном сукобу са вековима недреним и изнедреним вредностима својственим динарском типу човека.

Специфичност политичких и економских околности доприносе снижењу квалитета животних услова људи, односно драстичаном паду животног стандарда становништва у Србији. Упркос негативним кретањима ипак је дошло до продужења животног века људи за 5,2 године (1991. године 69,0, док је 2007. године 73,4, а 2011. године 74,2) мушкарци 71,6 година, жене 76,8 година. Међутим, у својој коначности природни прираштај становништва је негативан и износи -5,2.

Када говоримо о становништву ту је неизбежна породица која је код нас претрпела страховите ударе и од више генерацијске за мање

од пола века породица је доспела до двогенерацијске. Тренд даљег уситњавања породице до нивоа родитеља и њихове малолетне деце зауставила је свеопшта друштвена криза, тако да се у доброј мери одржавају двогенерацијске заједнице. Међутим, продор индивидуализма, деградација породичних вредности и рунирање укупног система вредности не доприносе креирању подстицаја за формирање, а у још мањој мери проширивање породице.

Поред ових проблема горући проблеми су незапосленост и сиромаштво. Незапосленост у 2008. години прелази 20% радно способног становништва. Данас, у 2013. години незапосленост износи 26% од радно способног становништва. Од укупног броја незапослених две трећине су узраста од 15 до 34 године. У циљу ублажавања овог проблема Србија је 2006. године донела Национални план запошљавања за период до 2008. године и Националну стратегију запошљавања до 2010. године. Што није дало никакве позитивне резултате, а данас је у Србији на снази Стратегија запошљавања од 2011 до 2020. године. Њен циљ је приближавање програму ЕУ у којој је на снази програм под називом "Европа 2020". Циљ актуелне Стратегије у Србији је запошљавање, смањивање сиромаштва, повећавање издвајања на 3% од БДП за истраживање и развој. Без економског развоја земље и ова Стратегија доживеће неуспех. Незапосленост је велики лични и породични проблем који производи лични, породични и друштвени хаос, безнађе и безперспективност.

Поред проблема незапослености велики је проблем сиромаштво. Наиме, веома је тешко утврдити обим и распрострањеност овог социјалног проблема, али се оперише са проценом више од 20% укупне популације. У одсуству егзактних података користи се линија сиромаштва испод које живи око половина становништва Србије (минимална зарада у Србији). Знатно је већи број изложен мањкању средстава и оскудици сваке врсте, подаци говоре да око 200 хиљада деце живи на граници сиромаштва, 150 хиљада деце је неухрањено, а од укупног броја предшколске деце једна трећина је анемична. Истраживањ сиромаштва у свету говоре да је Србија на 53 месту у свету по сиромаштву. Услед ширења сиромаштва у нашој земљи повећава се број корисника социјалне помоћи (материјалног обезбеђења) и у 2010. години помоћ је користило 66 664. породице, односно 168 121. појединаца. У истој години према подацима Ц.Крста Србије било је 72 народне кухиње са 29 450 корисника. Данас у 2013 број народних кухиња се смањио на 54 али се

повећао број корисника на 54 000. корисника услуга. С правом можемо рећи да се сиромаштво шири и у постојећим условима укоренењује.

Када је у питању регионални развој земље јављају се готово непремостиве препреке, јер се Србија суочава са горућим проблемима када је у питању миграција становништва у урбане центре и одумирање сеоског становништва. Према подацима Географског института Јован Цвијић, у Србији има 19 села са мање од 10 становника и 226 села која имају мање од 40 становника старијих од 60 година. Према статистичким подацима Србије, у нашој земљи забележен је драстичан пад сеоског становништва. Несумњиво, локална средина, посебно села остају без физичке радне снаге, без образованог кадра и без могућности биолошке обнове. Све ово захтева садржајније социјално политичке мере у делу адекватних и благовремених медицинских услуга, кућне неге и помоћи у кући и свих оних садржаја примерених човеку и цивилизацијским достигнућима овога века.

Промене у структури становништва, животном стандарду и социјалној сигурности су резултат историјских околности, али су доминантно резултат владавине капитала. Наиме, капитал нема својство перманентног ширења већ је усмерен само тамо где је могућа његова оплодња. Границе кретања капитала се не поклапају са границом државе већ појединих центара унутар држава. Такво кретање, свуда у свету када је у питању капитал, изазива кумулативан раст и кумулативно заостајање. Кумулативни раст (изградња станова, инфраструктуре, образовних и здравствених установа, установа социјалне заштите и др.) присутни су превентивно у оне центре где капитал дође и где се оплоди у очекиваној профитној стопи. Том центру убрзо обезбеђује динамичан физички раст становништва, економски развој, запошљавање, боље снабдевање тржишта, квалитетније и доступније услуге. Кумулативно заостајање се јавља у оним срединама из којих одлази радна снага и у које нема инвестиција. Као последица јавља се одлив становништва, замирање постојећих институција, смањивање и гашење производње и углавном исчезавање основних привредних грана које су на датом простору обезбеђивале економски живот. За последицу ствара велике регионалне разлике, посебно велике на локалном нивоу између урбаног и руралног. Веома је уочљива таква несразмера посебно у пограничним просторима Источне и Југоисточне Србије, а и простор Старога Влаха – Рашке области је већ дуго изложен депопулацији.

Са становишта типа насеља, рурално и урбане чине два дела једне друштвене целине у којој се одвијају они садржаји који чине суштину живота човека (а то је читава леза људских потреба) и услови у којима се ти садржаји реализују (економски, политички, културни). Овакв функционални друштвени систем треба да поспеши и омогући што већу мобилност становништва како би се ослобођена снага, моћ и вештина синергијски претворили у моћно средство прогреса, мира и склада и постигло ваљано и пожељно управљање које имплицира економски и друштвени прогрес и већи степен рада, социјалне сигурности, социјалне правде, слободе, солидарности, хуманизма и виши ниво животног стандарда. Тек у таквим условима друштвена заједница постаје ваљана посуда за претапање економских, културних и социјалних различитости и моћно средство за ослобађање од заостале и неразвијене социјалне прошлости. Након тога, а ми то очекујемо, човек економски, политички и опште културно припада заједници у којој се конфликтност своди на најмању могућу меру - то је пожељно стање. На овај начин отвара се широк простор за иницијативу грађана, владавину права, демократско одлучивање, ефикасно управљање, поштовање основних права, слобода и дужности, јавности и одговорности.

Произведене последице:

Друштвена, државна и задружна имовина готово да је проглашена за ничију и у потпуности је разграбљена и у бесцење отуђена.

Ослобођени простор за привредну иницијативу претворио се у пљачку друштвене имовине коју су стварале генерације; у правном погледу није било нити сада има законске заштите пређашних својинских облика што је условило беспризорно запостављање средстава рада, опструкцију производних и других привредних могућности предузећа са циљем потпуног обезвређивања и "откупа" од стране појединаца, клика и интересних група;

Привредна реформа попримила је рушилачки карактер и уништила достигнућа свих генерација ствараних деценијама; наступили су разарајући процеси који су покидали деценијама стваран кохерентан привредни простор,

Кроз здравствени систем се шири страх од зараза и наметање мера које су последица међународне фармацеутске неморалне трговине зашта смо непотребно уложили знатна девизна средства. Значајан део капацитета је руиниран, и крајње је дегутантно, те установе називати болницама и клиникама. Са становишта комфора запослених, лекари и укупно здравствено особље прави су ентузијастички.

Образовни систем је у функцији промоције западно-европског система вредности и на штету је наших историјских права, и на штету стицања синтетизованог знања и стварања продуктивне личности сагласно потребама двадесет првог века.

политичке слободе и политички плурализам претворили су се у своју супротност и разбили су политичко друштвено биће на бројне политичке странке и организације, чија се активност не ретко претварала у насиље и вандализам;

у социјалној сфери дошло је до наглог раслојавања уједначеног друштвеног бића, које је у економско социјалном погледу било доста компактно и умерено. Створена је економска елита од око 1,5% која се обогатила по свим основама једно не по основу признатог рада и резултата рада, те је дошло до глобалног понирања друштва;

постепено је развијена свест код радника да су препуштени сами себи и да потпуно губе могућност утицаја на сопствени положај, што ствара све већу дискрепанцу између власти и народа;

изостала је очекивана сагласност између државе и капитала, владе и синдиката, радника и послодаваца, тиме је онемогућено оптимално коришћење ресурса развоја (капитал, природна добра и људски фактор);

достигнути ниво животног стандарда и социјалне сигурности претворио се у сиромаштво, оскудицу и беду доброг дела становништва;

социјална сигурност се губи у свим сферама друштвеног живота човека, а пре свега у могућности запошљавања, сигурности дохотка, становања, здравствене заштите, социјалне заштите;

ретроградни процеси довели су до рушења генерацијама ствараног система вредности. Готово у потпуности је уништен рад и резултати рада као мера материјалне и друштвене позиције, те солидарност као квалитет међуљудских односа;

развијена је пракса насиља и насилничке културе што изазива несигурност и неспокој највећег дела становништва. У таквим условима развија се осећање безвредности и пролазности;

драстичан пад производње условио је трансфер кадрова у услужну и трговачку делатност, што је произвело хаос у погледу професија и радних места.

Шта треба радити:

- успоставити ефикасан социјални дијалог, како би се појединачна способност синергијски претворила у снагу путем групе од локалног до републичког нивоа и од државе до локалног нивоа,

- диригована економија у делу приоритета развоја, централизација финансијских средстава, планска и регионално ваљана (економско и социјално) дистрибуција и развој привредних капацитета,

- економска сарадња са свим земљама, са нагласком на нама пријатељски наклоњеним земљама,

- јавни радови као могућност масовном запошљавању,

- радно ангажовање свих према радним и преосталим радним способностима (стари и инвалиди),

- строга заштита запослених и ригорозне мере према свим оним који на било који начин крше људска права (труднице, инвалиди, и др.),

- одговорност сваког запосленог за обављање својих радних дужности, радне дисциплине, личне зараде и одговорности за сопствену и породичну сигурност,

- интензивно развијање превентивне здравствене заштите и палијативних здравствених услуга до нивоа тржишног доходовања у региону (пружања здравствених услуга),

- развој научних института као основе за научна сазнања и брзу примену научних знања у пракси (скраћивање времена од сазнања до примене у пракси),

- довођење у везу образовног система (средње и високо у погледу квоте и профила) са потребама привреде, друштвених делатности и услуга,

- образовни план и програм развијати на научној истини и провереним чињеницама,

- развијање друштва на етичким основама: друштвено признатог рада, социјалне правде, хуманизма, солидарности и слободе. Ове вредности морају бити у основи друштва како би се јасно разликовало: битно од небитног, суштина од форме, добро од зла, људско од нељудског, врлина од порока,

- строгу примену савремених стандарда у развоју свих установа у делу образовања, науке и социјалне заштите,

- израду социјалне карте за свако домаћинство и породицу и континуирано праћење њихових економско социјалних промена.

Људи на које би се требало угледати

Аутори: Катарина Илић и Дијана Јанковић

МАТУРА = НИШТА ПОСЕБНО

Назив овог текста је у сагласности са мишљењима ученика четврте године пиротске гимназије који су одлучили да се одрекну свечаних хаљина, ципела, одела, кравата, како би новац који би дали у те

сврхе, дају некоме коме је помоћ потребна. Урош Мијалковић, матурант поменуте гимназије, говори да постоји више фактора који су утицали да се роди ова идеја. Прво, матуранти нису желели да оптерећују родитеље трошковима за хаљине и одела, које ће носити само то вече. Затим, свакодневне вести о деци, породицама, којима живе у нехуманим условима и који моле за помоћ. Једноставно им се чинило непотребно да организују свечано вече поред свих тих дешавања. Урош каже да се идеја створила „из бунта према шунту који се дешава око нас“. План је био да сваки ученик шест месеци до матуре

месечно одваја 500 динара, што износи 3000 по ученику. Очекивали су укупан износ од пола милиона динара. Износ који би прикупио сваки ученик је много мањи од оног који би тражили од родитеља за матурско вече.

ДЕДА МРАЗ КОЈИ НЕ ДОЛАЗИ САМО ЗА НОВУ ГОДИНУ

Тридесетогодишњем Филипу Филиповићу се живот променио када је добио посао поштара у планинама Јужне Србије. Међутим, за становнике тих села, он убрзо постаје и више него поштар. Мештанима је постао пријатељ, а најмлађима, како кажу, Деда Мраз. У селима Јужне Србије, деца до школе пешаче 10 до 15 километара. Оно што је Филипа подстакло да чини хумана дела јесте, поред недостатка образовних институција у селима, недостатак струје и воде у кућама у којима је најчешће употребљива само једна соба. Он већ две године помаже реновирање једне учионице у локалној школи у Куршумлијској бањи, како би се стекли услови за рад.

Од своје поштарске плате, Филиповић је реновирао пошту у трошној згради, месечно доноси чоколаде и слаткише деци. У њиховим селима више нема продавница, па је Филип прихватио обавезу да им потребне намирнице доноси из града. Једној породици прави купатило, јер га нису имали у кући, док је већину пољских обновио. Неку децу вози у школу, како не би пешачили километрима. А оно што му је донело титулу „Деда Мраза“ јесте изградња игралишта за децу, затим школске торбе, свеске, оловке које је поклонио деци, као и једнодневна екскурзија у Јагодину и Крушевац.

НЕПРОФИТНИ СЕКТОР И СОЦИЈАЛНА ПРЕДУЗЕЋА

Аутори: Др Марија Колин, Институт друштвених наука;

Мр Жарко Пауновић, Факултет политичких наука

Социјална предузећа између кооператива и непрофитног сектор

Интересовање за нове облике производње и организовања услуга у оквиру алтернативних социјалних актера, потиче од општег пораста броја и значаја организација трећег сектора, као и реалних потреба да се компензира опадање економског раста и да се на неконвенционални начин допуни мрежа државних и приватних програма социјалне оживљавања актера између одговор на опадање економског западним земљама Европе већ година, када се појављују и Касније се нагли пораст са порастом незапослености, а група које нису фаворизоване у активностима (дуготрајно Роми), порастом социјалних благаостања или се пак њихов недостацима конвенционалних специфичне социјалне услуге. директно креирају организују тренинг за социјалних група које се тешко укључују на тржиште рада, подстицај држава Европске уније је значајан чинилац развоја ових нових облика солидарности. Социјална предузећа и кооперативе које преузимају социјалну одговорност за један део популације где су потребни посебни напори, емпатија, једноставнија процедура и подстицај за јачање социјалне кохезије, постају значајан ослонац савремене државе.

Поновно државе и економије настаје као раста, које се назире у од половине седамдесетих прва социјална предузећа. организација овог типа повезује нарочито оних друштвених класичним предузетничким незапослени, инвалиди, жене, проблема и кризом државе пораст доводи у везу са државних програма да пружи С обзиром да програми запошљавање или пак запошљавање, а нарочито оних

Еволуција нових актера између државе и економије

У оквиру Европске уније је формирана 1996. године ЕМЕС истраживачка мрежа која се бави компаративним истраживањем иновативних облика запошљавања, а према најновијим резултатима ових истраживања у Европи, до сада је регистровано преко 40 различитих облика удруживања који би се могли сврстати у актере социјалне економије, док су највише заступљени облици алтернативне економије - социјална предузећа и кооперативе.

Иако су се алтернативни облици запошљавања као претече данашњим социјалним предузећима развијале по Европи још од средине деветнаестог века, концепт социјалних предузећа постаје актуелан раних 90-тих година и повезује се са италијанским искуствима која су довела до оживљавања и развоја нових начина организовања кооператива. Као што и првобитне кооперативе (пољопривредне кооперативе, кредитне уније, стамбене или потрошачке кооперативе), настају као одговор на тешке услове индустријске револуције, тако се и нова социјална предузећа оснивају да би се поправили услови живота угрожених група. Поред евидентног процвата нових кооператива у Италији, европски истраживачи примећују сличне иницијативе у Шпанији, Белгији, Шведској и Финској, мада су социјална предузећа оснивана и у Латинској Америци и другим деловима света у којима под различитим правним формама настају сличне организације.

У земљама Централне и Источне Европе организације трећег сектора се у току деведесетих година прошлог века више усмеравају на програме који се баве развојем демократије и људских права, али се после прве фазе транзиције алтернативни облици организовања више усмеравају на угрожене групе, а пре свега иновативне програме који отварају могућности запошљавања и социјалне интеграције. Док се у развијеним земљама Европе еволуција социјалних предузећа више везује за иновативне методе у организацији социјалних услуга, у земљама региона расправа о социјалним предузећима почиње када се проналазе нове могућности за решавање проблема незапослености, сузбијања сиромаштва или пак када се говори о реформи у оквиру социјалне политике. За разлику од западних земаља у овим земљама, слично као и у Србији, изостаје веће интересовање политичких актера за алтернативну економију, а идеја о интегративној улози трећег сектора се тешко пробија (видети Колин, 2004; Пауновић, 2006).

Дефиниција, економски и социјални критеријуми

Према дефиницији ЕМЕС мреже у оквиру које се од 1996. године сакупљају подаци о новим облицима организовања, социјална предузећа настају на основу иницијатива грађана када они предузимају одређене социо-економске активности са експлицитним циљем да допринесу благостању заједнице. С једне стране, у поређењу са традиционалним удружењима социјална предузећа предузимају продуктивне активности и услуге. С друге стране, за разлику од традиционалних кооператива, социјална предузећа су више оријентисана на заједницу и послове од општег интереса тако да се очигледно ради о новој подргрупи у оквиру трећег сектора. Социјална предузећа су аутономне организације које производе добра или услуге са циљем усмерене на благостање заједнице којима управља група грађана, а материјални интереси и остваривање профита је ограничено. Имају висок степен аутономије и социо-економских активности. У погледу социјалних критеријума важно је да ове организационе форме доносе социјално побољшање заједници или некој посебној друштвеној групи. Начин одлучивања није заснован на власништву капитала и подразумева се демократски стил руковођења, односно висок ниво партиципације удружених чланова, што је важна карактеристика социјалних предузећа. За разлику од профитних

организација, профитни циљеви социјалних предузећа нису примарни, а за разлику од непрофитних организација социјална предузећа могу да деле профит, али у ограниченом облику при чему социјални циљеви остају примарни.

Основни услов за одређене бенефиције и стимуланс државе је да организације овог типа имају непрофитну дистрибуцију добара, утврђену унутрашњу организацију, да делују у циљу унапређења квалитета живота у заједници, доприносе социјалној интеграцији и да не припадају политичким партијама. Циљеви су, да удружени чланови потпуније остварују своје социјалне и економске потребе или пак да помогну онима који су угрожени (деца, инвалиди, уживаоци дрога, стари, бивши заробљеници, ментално хендикепирани, мигранти). Предности социјалних предузећа над класичним програмима су мањи степен бирократизације, већа емпатија, уштеда средстава, индивидуализирани приступ ближи корисницима.

Социјална предузећа у спектру непрофитног сектора

Терминолошка збрка била је стални пратилац социјалних актера који нису државне, а ни приватне, односно профитне организације. И пре него што је концепција социјалних предузећа постала главна одредница за организације трећег сектора у Европи, Саламон и Анхеиер 1992. године, у својим компаративним студијама наводе, да се организације које улазе у широки круг непрофитног сектора различито дефинишу у зависности од политичког, културног и привредног развоја. Истраживачи су показали да терминолошка различитост није само лингвистичке природе, већ се по називу указује и на различит обим делатности, различиту регулацију у оквиру непрофитног сектора. У САД, где се најчешће користи термин “непрофитни сектор”, улога и значај овог сектора се разликују од улоге у Француској где се за тај сектор употребљава појам “економије социале”, од “добровољног сектора” у Великој Британији или “фондације” као уобичајеног термина у Средњој Европи и “невладиних организација” у земљама у развоју. “Непрофитни сектор”, термин који се најчешће прихвата у САД, наглашава да ове организације, за разлику од профитних, не постоје примарно ради остваривања профита. Међутим, овај термин не одређује сектор у потпуности, јер и непрофитне организације могу да остварују профит, али то није њихов примарни циљ; зарађени профит не расподељује се међу члановима већ употребљава за програме и активности. “Трећи сектор” ближе не идентификује

начин организовања и мисију сектора, али подразумева да поред државе и приватног предузетништва постоји и треће подручје, које делује у друштву отворено, зависно и међуповезано са другим секторима. Термин је такође настао у Америци да би се организације овога типа издвојиле од прва два сектора - државе и тржишта, док термин “добротворни сектор” истиче подршку и помоћ коју ове организације добијају од приватних добротворних организација, донатора и спонзора. “Добровољни сектор” који истиче значај добровољних активности које не захтевају плаћање и укљученост волонтера у управљање и извођење активности и програма у овом сектору као њихову главну особину. “Невладине организације” (НГО) као термин који наглашава одвојеност ових организација од владе и државног утицаја, а све више и “цивилно друштво” које спада у новију терминологију која се односи на шири круг организација и грађанских иницијатива које постоје ван државних организација. За разлику од традиционалних кооператива, социјална предузећа могу бити оријентисана на заједницу или неки општи интерес, док за разлику од непрофитног сектора који обухвата цео спектар организација од којих се многе баве заступањем и лобирањем, социјална предузећа имају специфичну мисију да делују у циљу

благостања својих чланова или заједнице. У односу са “трећи сектор” или “непрофитне организације”, социјална предузећа се налазе у једном спектру ових организација, јер имају битне заједничке карактеристике - добровољност удруживања, формалну организациону структуру и аутономни систем доношења одлука. Специфичне карактеристике ових актера су да предузимају економске активности које не само што развијају предузетништво већ и социјални капитал, односно усмерене су на циљеве у правцу побољшања квалитета живота.

Циљеви социјалне заштите:

1. Достићи и одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању животних потреба
2. Обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити
3. Створити једнаку могућност за самостални живот и подстицати на социјалну укљученост
4. Очувати и унапредити породичне односе, као и унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност
5. Предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију, односно отклонити њихове последице.

Подручја активности социјалних предузећа

Организовање социјалних услуга које замењују јавне програме, нарочито када су у питању програми за

хендикепиране, су највише заступљена област делатности социјалних предузећа. Разлози се налазе у рестрикцијама јавног сектора да својим програмима обухвати различите циљне групе јер се за неке специфичне потребе не нуде довољно прилагођена и прихватљива решења у оквиру класичних, државних програма социјалне заштите. Зато социјална предузећа и кооперативе, које предузимају социјалну одговорност за један део популације где су потребни посебни напори, емпатија, једноставнија процедура и подстицај за јачање социјалне кохезије, постају значајан ослонац савремене државе. Поред социјалних услуга, делатности социјалних предузећа усмерене су углавном на локалне проблеме, као што су рециклажа, организовање транспорта, туризам, локалне рукотворине или пак организовање слободног времена, социјално становање и заштита животне средине.

Кооперативе у Србији

Савремене кооперативе у Србији почињу да се оснивају углавном у оквиру предузетничких иницијатива невладиних, непрофитних организација, еколошких покрета и предузетничких иницијатива женског покрета. Модерно задругарство прилично се разликује од традиционалног, које се у Србији развија средином деветнаестог века. Под утицајем међународног покрета који развија кооперативност као алтернативу класичној економији, у Србији се идеје задругарства повезују са традиционално јаким породичним и родбинским везама и колективистичким вредностима које подстичу узајамност и солидарност. Србија углавном била је рурална земља, историја кооператива задире у пољопривредне кооперативе, као прве моделе задругарства које помажу пољопривредницима у унапређењу производње. У том периоду доносе се и нови закони који стимулишу задругарство, оснивају се мреже, удружења односно кооператива, а крајем века пољопривредних друштва настају и прва кредитна друштва. Недостатак подстицаја државе разлог је што највећи број нових кооператива настаје у оквиру међународних пројеката и уз финансијску помоћ страних донатора као што су УСАИД, програма Европске уније, Уједињених нација и Светске банке. Програми економске и социјалне реконструкције на локалним нивоу, који су усмерени на редукцију сиромаштва, подстицање запошљавања и друге активности у циљу националног опоравка, промовишу алтернативне облике запошљавања у оквиру социјалне економије. На пример, програм АДФ/ЦРДА америчке невладине организације коју финансира УСАИД, а реализује програм у 12 општина у Војводини, подстиче оснивање пољопривредних кооператива у оквиру економског јачања локалних заједница. Слични програми се остварују у централној Србији као микропредузећа или на основу пројеката који доносе приходе (*income generating projects*) када углавном укључују угрожене социјалне групе. У последње време програми Европске уније подстичу економски раст и смањивање сиромаштва помоћу партнерских пројеката који нуде алтернативне могућности запошљавања. Европска агенција за реконструкцију, као највећи програм Европске уније у Србији, подстиче пројекте као што су сеоска економија, развој средњих и малих предузећа, где су кооперативе једна од опција за подстицање социјалног развоја и синергије на локалном нивоу.

Да ли сте знали?

- Више од 700.000 људи у Србији прима социјалну помоћ.
- Све више деце користи народну кухињу.
- У Србији око 280.000 људи нема дом и кров над главом.
- Од незапослених, млади са завршеним факултетом чине 30 одсто.

Закључак и предлози

Укратко, реafirмација кооператива и развој разних облика социјалних предузећа треба да превазиђе постојеће правне и организационе проблеме како би се у Србији афирмисао нови потенцијал за смањивање незапослености и изолације. Превазилажење предрасуда према задругарству као компромитованој пракси, требало би да уступи место новом разумевању могућности социјалне економије, када се у оквиру алтернативних форми открива потенцијал за организовање социјалних услуга, терапију или рехабилитацију на основама помоћи и самопомоћи на локалном нивоу.

Регионални конгрес студената социјалног рада, Загреб, 2013.

Аутор: Милица Миленковић

Регионални конгрес студената социјалног рада одржан је у престоници Републике Хрватске, маја месеца 2013. године. Ово је уједно био и први регионлани конгрес који је одржан од стране и за потребе студената социјалног рада у региону. На истоименом конгресу учествовало је по 10 студената социјалног рада из Словеније, Хрватске, Македоније, Србије и Босне и Херцеговине. У свакој држави постоји по једна катедра за социјални рад на Филозофском, Правном или Факултету политичких наука, уз изузетак са БиХ у којој постоје чак четири катедре за социјални рад које се налазе у четири највећа града те државе и Словеније у којој је Факултет за

социјални рад самосталан тј. није део неког другог факултета, што је случај у осталим државама у региону. Тема овог конгреса била је „Састав социјалне заштите из перспективе студената социјалног рада“. Идеја је била да се постигне регионална размена знања и искустава на темама које су нам заједничке - систем социјалне заштите који се разликује у нашим земљама, искуство студирања, волонтирања, запошљавања социјалних радника, али и подстицање надлежних институција и стучњака на размишљање о будућности наше професије и нужним променама, само сада из перпективе студената социјалног рада.

Ученици конгреса у виду презентација, излагали су своја истраживања о темама као што су:

1. Аспекти социјалног рада са старијим особама

Све земље у региону сусрећу са истим проблемом - расте број особа треће животне доби, а самим тим намеће се проблем недовољног капацитета у старачким домовима. Но, како старије особе изражавају веће задовољство за живот изван институција, посебно ако живе у властитим домовима, потребно је радити на деинституционализацији. Осим тога, потребно је радити и на побољшању квалитета живота старијих особа, а под тим треба подразумевати и сузбијање насиља над старијим особама, бољу интеграцију у друштво, осамостаљивање старијих особа како би што мање зависили од других, итд.

2. Аспекти социјалног рада са особама са инвалидитетом

Особе са инвалидитетом су још једна категорија људи чији је квалитет живота нарушен због односа друштва према тој групи. Оно што је најважније је радити на интеграцији особа са инвалидитетом у друштво, на побољшању њихове едукације, на већем запошљавању. Као позитивне примере имали смо прилику чути о посебним школама у Македонији које омогућавају особама са инвалидитетом стицање професионалног звања што им омогућава да конкуришу на тржишту рада, као и о радним центрима у Словенији који оспособљавају особе са инвалидитетом и помажу приликом запошљавања.

3. Социјални рад у заједници

Главна питања које се овде намеће је да ли је могућ другачији социјални рад. Закључили смо да јесте, али да је до тога остало још доста посла. Реч је о социјалном предузетништву као релативно новом концепту рада. Ради се о приступу којим се омогућава сиромашним особама, особама којима прети социјално искључивање, односно маргинализованим особама да учествују у економском, социјалном и културном животу (као најчешћи пример навођени су Роми). Овде је велика улога и социјалног радника који ће радити у заједници где постоје такве маргинализоване групе, који ће настојати да побољша квалитет живота те групе и радити на њиховој интеграцији у друштво.

4. Људска права

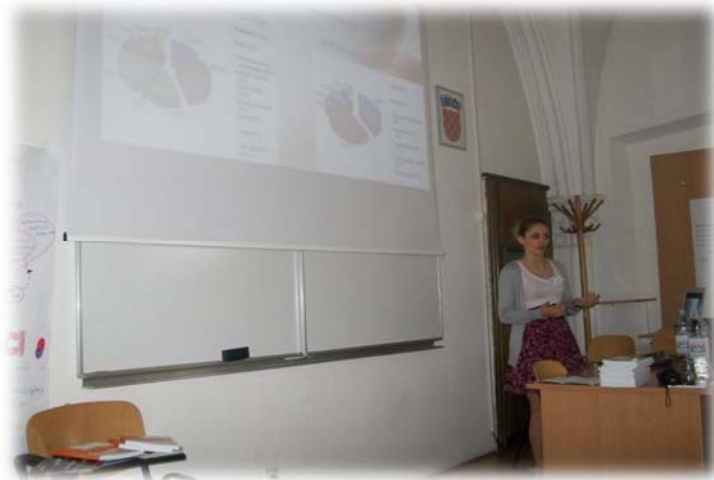
Иако живимо у 21. веку свакодневно слушамо о кршењу људских права. Оно што се овде показало као главни закључак је да треба повећати улогу социјалних радника када се ради о заштити људских права. Првенствено треба радити на превенцији и подизању свести у јавности о постојећим проблемима. Проблеми који су навођени (попут насиља у породици, легализованим хомосексуалним браковима у Словенији) су у свим друштвима и даље табу теме и премало се о њима прича што и доводи до тога да се свакодневно крше људска права. И на крају, потребно је радити на побољшавању рада са институцијама, на поновном укључивању у друштво и омогућавању нормалног функционисања.

5. Образовање и запошљавање социјалних радника

Општи закључак свих учесника Конгреса био је да сви желимо још практичног рада током студирања, да нас више укључе у одлуке факултета, али и да постоји простор и потреба да се чешће повезујемо на регионалном нивоу. Волонтирање је још један аспект који нас прати током свих година студирања и као такво препознато је као важан сегмент кроз који стичемо додатна искустава, вештине и знања, а која ће нам бити од помоћи и приликом запошљавања. Међутим, оно с чиме се по завршетку факултета сви суочавамо ипак је проблем запошљавања, односно незапошљавања. Без обзира на раст потребе за социјалним радницима у свим секторима, малде генерације социјалних радника тешко се запошљавају. Један од сектора који смо посебно споменули био је школски социјални рад за којим постоји велика потреба (колеге из Хрватске су то посебно нагласиле), за шта би требало да се изборимо како би социјални радници били враћени у школе. Осим школства, постоји потреба за социјалним радницима на подручју здравства и предузетништва. Дакле, без обзира на преоптерећеност социјалних радника самтрамо како још увек постоје подручја

на којима би социјални радници требало да раде и где постоји потреба за њима. Још један од проблема са којима се социјални радници сусрећу је лоша перцепција социјалног рада у друштву. Друштво не зна тачно чиме се социјални радници баве па се због тога врло често и ствара негативна слика о социјалним радницима. Као пример добре праксе имали смо прилику чути о спровођењу супервизије уз рекреацију, односно спровођење супервизије кроз методу нордојског ходања.

6. Рад са децом и малдима с проблемима у понашању

Највећи проблем рада са децом и малдима је у томе што социјални радници не могу правовремено реаговати, јер их нема у вртићима и школама. Због тога је све већи број деце и младих с проблемима у понашању. Један од проблема који је наведен био је конзумирање алкохола међу средњошколцима које је у порасту. Уверени смо како би се број деце и младих с проблемима у понашању смањио када би социјални радници радили у вртићима и школама и када би на тај начин био испуњен циљ школског социјалног рада а то је превенција, односно спречавање настанка проблема кроз рад са ученицима.

7. Социјални рад са зависницима

О проблемима зависности се такође мало говори. Улога социјалног радника и овде је подизање свести јавности о проблемима зависника и њихових породица, као и конкретна помоћ зависницима и њиховим породицама кроз разне третмане. Слушали смо о позитивним примерима помоћи зависницима о дроги (Словенија) и помоћи патолошким коцкарима и њиховим породицама (БиХ). Оно на чему треба посебно радити је упућивање зависника на рехабилитацију и рад с њима, уклањање стигме особа које су рехабилитоване, и оно што је најважније, реинтеграција у друштво.

8. Сиромаштво и бескућништво

Економска криза погодила је и наш регион. То је резултирало повећањем броја сиромашних, а самим тим и број оних који остају без својих домова. Без обзира на добро познат проблем, недовољно је истражен, па с тога је и јако тешко одредити тачан број бескућника. Највећи проблеми бескућника јесу мале једнократне новчане надокнаде које нису довољне како би покриле основне егзистенцијалне потребе, али и у мању капацитет у прихватиштим. Бескућници као такви представљају маргинализовану групу за коју друштво није заинтересовано. Постоји потреба за саосећањем јавности о овом проблему, помоћи бескућницима како би се вратили у свет запослених и на тај начин би им се помогло да поново постану равноправни чланови друштва. Као генерални закључак, хтели смо изнети како смо свесни растуће потребе за социјалним радницима у свим секторима, као и чињеница да смо свесни да број корисника из дана у дан расте без обзира о којој се групи корисника ради.

Сумирајући утиске, закључили смо да је овај Конгрес у сваком учеснику покренуо неке од најлепших емоција и подстакао на многа размишљања.

У нама су се покренула сва та дивна осећања и потребе за дружењем, упознавањем нових људи, потребе за разменом искуства и знања, идеја и ставова, без скривања и лажне скромности. Схватили смо да сви имамо и да се сви боримо за исте циљеве, да смо студенти који уз границе деле исту струку и можда сличну будућност. Као најмлађем члану, овај Конгрес ми је представљао велики корак. Уверила сам се да сам направила најбољи избор у једној од најважнијих животних одлука и осећам

потребу да кажем Хвала, пре свега мојим колегама, а онда и колегама из региона на дивним и непроцењивим тренуцима.

Да ли сте знали да је одржана акција прикупљања патика за босоноге атлетичаре и атлетичарке Етиопије? У оквиру догађаја "Спортот у Европу" прикупљане су и дароване патике младим атлетичарима који их не могу приуштити. Овој трци придружила се и позната етиопска атлетичарка Елван Абеилегессе, и својим доприносом улепшала дан свим учесницима. Суорганизатори хуманитарне акције су Атлетски клуб "Маратон 2006", Атлетски клуб "Съеме", Презентација савез Србије и Друштво спортске рекреације Активан живот.

Дечаки и девојчице који одрастају без браће и сестара нису ништа мање способни развити добре социјалне вештине од оне деце која су одрасла са браћом и сестрама, доносе многа истраживања.

Речник социјалног рада

Аутор: Данијела
Павловић

Абнормалност-

у социјалном раду овај појам се односи пре на понашање него на особу. Обухвата све оно што значајно одступа од неког просека, прописа, правила, норме или је нездрав, дефектно.

Бикултурализам-

напори људи који припадају различитим социокултурним групама, чија су радна места и домови у близини, да се адаптирају једни на друге.

Вандализам-

уништавање јавне или приватне имовине или масовно јавно вређање, понижавање и насиље.

Геронтологија- научна дисциплина која проучава старост и све аспекте промена до којих долази у процесу старења.

Дипсоманија- периодична неодољива жудња за конзумирањем алкохола, које се завршава бесомучним пијењем и драстичним поремећајем понашања.

Еквилибријум-

осећај психичке, али и физичке равнотеже унутар живих бића. Може се односити на физички и биолошки баланс, али и на лично стање, социјалне системе, економско стање, др.

„ЈА, МАЛАЛА“

Аутор: Драгана Проданић

Малала Јусуфзаи је пакистанска седамнаестогодишња ученица и активисткиња из града Мингаоре који се налази у провинцији Хајбер-Пахтунва на северозападу Пакистана. Позната је као борац за право на образовање и права жена, посебно у долини Сват, где су Талибани забранили девојцима да похађају школу. Током 2009, када јој је било 11-12 година, писала је блог под псеудонимом за Би-Би-Си. У том блогу је описивала свој живот под талибанском влашћу, њихову борбу за превласт над долином Сват и износила је своје ставове о образовању за девојчице. Исте године Њујорк тајмс је снимио документарца о њој. Своју борбу је наставила давањем бројних интервјуа за новине и телевизију. Већ тада ју је Дезмонд Туту номиновао за Међународну дечију награду за мир коју је и добила 2013. Тако је постала најмлађа особа номинована за ову награду (16 година) и прва девојчица која је за њу икада номинована. У свом говору, она је рекла да награду прима у име све деце и њихових родитеља који се боре за образовање. "Ништа није важније за мене него право деце да се образују", рекла је Малала

на додели награде. На њу је 9. октобра 2012. покушан атентат. Атентатор је ушао у школски аутобус приликом њеног повратка из школе и испалио јој два хица у главу и врат. Одговорност за овај напад су преузели Талибани. Након атентата је била у критичном стању, али јој се здравствено стање побољшало, па је пребачена у Бирмингем на даље лечење. Већ 12. октобра педесет исламских верских лидера у Пакистану је изрекло фатву против оних који су били умешани у атентат. И поред тога Талибани су и даље

намеравали да убију њу и њеног оца. Дојче веле је Малалу у јануару 2013. представио као најпознатију тинејџерку на свету. Специјални изасланик Уједињених нација за глобално образовање, Гордон Браун је покренуо петицију под слоганом „Ја сам Малала“ са циљем да сва деца широм света до краја 2015. буду у школама.

Шајза Шехид успешно води "Малала" фонд и труди се да омогући образовање што већем броју девојака широм света. И саветује све људе да у критичним тренуцима, слушају своју интуицију и своје срце. За Малалу каже да је „Малала инспирисала цео свет да пожели промене“.

Просјачење, уносан бизнис или прека потреба?

Аутор: Стефан Димитријевић

Просјачење је тренутно један од важнијих друштвених проблема. Код нас тренутно је тешко законски одредити појам просјачења зато што недостаје валидна дефиниција просјачења у закону. Оно што је суштина

просјачења, и на шта се углавном мисли када се помене просјачење јесте стицање материјалне добити коришћењем склоности које поседују људи, а то је да се међусобно помажу када је најтеже. Међутим, колико је данас то ствар егзистенције, а колико је ствар новог радног места са платом изнад просека. Нека истраживања показују да људи који просе (не сви) у просеку за месец дана зараде цифру која је далеко изнад просека нечије плате. Када се говори о просјачењу често се говори о уносном бизнису људи који се тиме баве. Али да код неких то није ствар индивидуа, показују и подаци да неки људи које видјамо на улици а који просе, у ствари не раде то за себе, већ за одређене особе које у томе виде себи добит. Наравно, није ни истина то да постоје само „професионални просјаци“ већ постоје и људи који то стварно раде из нужде и из потребе задовољавања егзистенцијалних потреба. Сходно томе, да би се добио увид у то шта је просјачење, и колико је просјачење ствар бизниса или егзистенције, Клуб студената факултета политичких наука у сарадњи са Унијом студената социјалног рада је одржао трибину о просјачењу „уносан бизнис или прека потреба“ на којој су у два дана гостујући предавачи причали на тему просјачења и колико је заправо ствар потребе или бизниса. На трибини се на почетку уопштено говорило о просјачењу као појави у друштву, а затим се прешло у дубљу дискусију шта радити и како регулисати просјачење. Тако је ту било и идеја као што су давање жетона уместо новца, и тим жетонима да се у центрима за социјални рад или у одређеним квалификованим радњама узима храна и вода, и тако да се спречи злоупотреба људи који просе и новца који добијају. Међутим, оно што су се сложили предавачи јесте да је немогуће овај проблем решити само у оквиру институције као што је центар за социјални рад, већ је потребна друштвена акција од стране већег броја људи ван институција, како би овај проблем тек почео да се решава.

На крају, оно што је тачно је да и даље, колико год мислили да сви просе због одржавања своје егзистенције и своје породице није тачно. Размислите о томе да ако човеку на улици који тражи новац од вас и ви му дате, можда нисте њему дали, већ особи која гледа да се обогати на туђој муци. Шта ако ви помажете одржавању таквог система давањем новца. Међутим то је мач са две оштрице, треба се мислити и о томе да неке стварно можда треба. Постоје невладине организације, као што је центар за интеграцију младих, које се труде да помогну онима којима је то заправо потребно, пре свега деци, и да их склоне са улице, али сами не могу да реше проблем који је комплексан сам по себи, стога је потребна шира друштвена акција и развијенија мрежа да би се помогло онима којима је помоћ неопходна. Док не дође до побољшања система, можемо само да се надамо да ће новац дат човеку на улици отићи за исхрану његове породице, а не породице макроа који живи од тога.

Животни простор- обухвата све оно што [социјални радник](#) треба да зна да би разумео конкретно [понашање](#) јединке у актуелној социјалној средини.

Зависност или адикција- подложност некој штетној навици, најчешће, психофизичка зависност од [дрога](#) (укључујући легалне лекове, [никотин](#), [кофеин](#) и [алкохол](#)).

Иморализам- у [филозофији](#), доктрина чији заговорници тврде да је [човек](#) биће „с оне стране добра и зла“, изнад свега што се може окарактерисати злим или добрим.

Јаз сиромаштва- проценат бруто националног дохотка потребан да се доходак сиромашних изједначи са линијом сиромаштва, под претпоставком добре усмерености социјалне помоћи сиромашним.

Кодекс- зборник закона, правила и прописа којим се регулише понашање људи у некој области. Етички кодекс социјалног рада садржи правила којих се сваки социјални радник мора придржавати у својој пракси.

Лобирање- посебан облик придобијања утицајних појединаца или група. Подразумева процес развијања ефикасних и ефективних комуникација са онима који имају формалну и неформалну моћ.

Људски ресурси- појам чије се основно значење у економији и политичкој економији односи на радну снагу, један од три фактора производње.

Мизогинија- друга реч за тзв. „мушки сексизам“, тј. мржњу и омаловажавање мушкараца према женама на нивоу предрасуда. Сам појам мизогиније је шири и означава облик параноидне фиксације везане за ствар која је истовремено предмет мржње и љубави.

Нова сиротиња- особе које су скоро осиромашиле или им је значајно смањен стандард, најчешће услед губитка посла. Појава је изражена у свим транзиционим друштвима и друштвима у развоју.

Опортунизам- непринципијелно коришћење повољних прилика за остваривање сопствених, уских, себичних прагматичних интереса и циљева, не водећи рачуна о моралу, општим интересима и дугорочним циљевима.

Велико срце Ирене Сендлер

Аутор: Бојана Илић

Ирена Сендлер (1910-2008.) је неустрашива Пољациња која је за време Другог Светског рата, у периоду 1942. до 1943. године, спасила 2.500 јеврејске деце из Варшавског гета сместивши их у хришћанске породице. После рата, наставила је да помаже као социјална радница деци оснивајући сиротишта.

Оскар Шиндлер је био немачки предузетник и члан нацистичке партије који је за време холокауста спасио преко 1.100 Јевреја које је запошљавао у својим фабрикама. Међутим, прича о Ирени Сендлер, храброј жени која је спасила дупло више јеврејске деце од Шиндлера, доспела је у жижу светске јавности 2000. године када су четири студенткиње из Канзаса победиле на такмичењу из историје са радом о њеним херојским подвизима. Захваљујући овим студенткињама имамо инспиративну причу о жени-хероју.

У време немачке окупације званично је била социјална радница, а тајно један од главних активиста пољске национално-католичке илегалне организације за помоћ Јеврејима под називом "Жегота" - прерушена у болничарку улазила у гето ради провере знакове тифуса, јер су се нацисти плашили да се тифус не прошири изван зидина јеврејског гета, у коме су владали лоши хигијенски услови. Обилазила јеврејске породице и спашавала њихову децу. Лажући нацисте да су умрла од тифуса, кријумчарила их је у врећама за кромпир, кутијама и радничким ковчезима. Деца су постајала хришћани са новим именима и презименима. Уз помоћ сабораца децу је смештала у домове, сиротишта и манастире.

Иренине тајне акције откривене су крајем 1943. године. У мучењима Гестапоа поломљене су јој ноге и осуђена је на смрт. Спас јој је стигао у последњи час када је њен саборац подмитио чувара да заустави извршење казне.

О животу Ирени Сендлер снимљен је 2009. године филм „Храбри живот Ирени Сендлер“, када су и широке народне масе чуле за њену причу. Умрла је 2008. године као деведесетосмогодишња старица. Награђена је пред крај живота бројним орденима, била је и кандидат за Нобелову награду за мир 2007. године, када је награду освојио Марти Ахтисари, бивши председник Финске и дипломата и медијатор Уједињених Нација.

Социјална заштита

Аутор: др Наталија Перишић

Шта је социјална заштита? Систем социјалне заштите представља алтернативну линију подршке старих, болесних, особа са

инвалидитетом, незапослених, лица са ниским зарадама, деце и оних који нису и/или нису више обухваћени системом социјалног осигурања. За разлику од програма социјалног осигурања, који су се од периода свог конципирања непрекидно ширили, социјална заштита, која се финансира из буџетских средстава, има тенденцију константног сужавања и готово непрекидно се налази на удару, економски, а нарочито бихевиорално конципираних критика.

Права из система социјалне заштите имају за циљ остваривање базичне социјалне сигурности, што су многе државе унеле у своје уставе, било у форми обавезе гарантовања минималног животног стандарда, „пристојних“ или услова живота „достojних човека“, „разумних“ или „адекватних“ ресурса и сл, а у пракси се тичу заштите од сиромаштва. Ове уопштене одреднице, међутим, садрже низ претпоставки, чије интерпретирање открива вредносну позадину различитих система социјалне заштите. Утврђивање линије сиромаштва концептуализовано је на различите начине: у неким

друштвима се као линија сиромаштва прописује апсолутно, а у неким релативно сиромаштво. По правилу, изузев задовољења основних животних потреба, на основу којих се дефинише линија сиромаштва у мање развијеним друштвима, развијенија друштва

сиромаштво посматрају са ширег аспекта и укључују у њега више нивоа. С тим у складу, и сам систем социјалне заштите, уређен одговарајућом легислативом, обухвата различита права из домена социјалне помоћи и социјалног старања. Социјална помоћ се, најуопштеније, односи на остваривање права на једнократна и/или виšekратна новчана давања, и то за трошкове живота, становања, грева и сл. Социјално старање обухвата социјалне услуге (или услуге социјалних радника), како институционалног, тако и ванинституционалног карактера.

Парамимија- неодговарајући однос између мимичког израза и расположења. Најчешће се јавља код различитих душевних сметњи, али и код особа које неуспешно покушавају да сакрију своје право расположење неадекватном мимиком.

Реунификација- поновно спајање чланова породице, група или народа, који су спречени да живе у једној заједници услед различитих, често присилних разлога (ратови, прогони и сл.). У социјалном раду се под реунификацијом подразумевају интервенције током породичног и институционалног смештаја деце без родитељског старања, које помажу да се природна породица, уколико је то могуће, поново уједини.

Семиологија- наука о знацима (симболима) и њиховом значају у међусобној комуникацији особа, као и у комуникацији стручњака помажућих професија са клијентима. Уобичајен савремени појам за проучавање вештине невербалног комуницирања.

Трговина људима- према дефиницији Уједињених нација, значи врбовање, превоз, трансфер, смештај или прихват лица, употребом претње или употребом силе, у сврху експлоатације. Поред личних фактора који доводе поједине особе, посебно жене, у положај трафикинга, постоје и друштвени фактори као што су: незапосленост, сиромаштво, недостатак образовања, као организовани криминал у виду секс индустрије.

Утискивање- облик учења, повезан са инстинктивним понашањем специфичним за врсту, који се јавља само у одређеном, раном и критичном периоду живота и који је карактеристичан за неке животињске врсте. Појам утискивање објашњава зашто се неки видови понашања, рано стечени, касније веома тешко или уопште не мењају.

Фацилитатор- у социјалном раду, улога стручних радника која укључује саветовање, охрабривање, омогућавање, изражавање осећања клијената, интерпретацију понашања, дискусију алтернативних решења ситуације, обезбеђење подршке и сл.

Хипомимија- знатно умањење и осиромашење мимике које даје укочен и неприродан израз лица. У екстремном виду среће се код кататоне шизофреније, где је лице болесника „камено“, укочено.

Циклотомија- наизменично смењивање веселости и туге. Не класификује се као патолошка особина, изузев када се јавља у екстремима. Постоје сличности са расположењем у манично-депресивној психози.

Савремени системи социјалне заштите заснивају се на принципима супсидијарности и персонализације. Принцип супсидијарности односи се на условљеност остваривања права на социјалну помоћ и социјалне услуге провером потреба, а затим и примања и имовинског стања. Све чешће, радно способни корисници социјални помоћи у обавези су да докажу и спремност, односно мотивисаност за рад. Персонализација накнада и услуга тиче се израде индивидуалних планова. Њима се утврђују врсте и висина накнада, као и услуге, у складу са индивидуалним и породичним карактеристикама (унутар законски задатих лимита).

Реформе социјалне помоћи крећу се у правцу спречавања дуготрајне зависности од новчаних накнада, с чим у складу се намеће потреба за временским ограничавањем права на материјална давања, али и постављањем других услова (најчешће у форми активног тражења посла). Иако присутан и пожељан са становишта смањивања издатака за социјалну помоћ и иако има

моћне заговорнике, овај тренд није генерализован. У вези са тим, Капелари и Џенкинс констатују: „уопштено, изгледа да има мало знакова о било каквом кретању ка ограниченом трајању помоћи, делимично стога што, упркос широкој забринутости за последице дуготрајне зависности од накнада, притисци незапослености и социјалне промене у ствари воде ка дугорочнијем остваривању права на накнаде. У таквим околностима, наметање временских лимита ствара ризик од поништавања сврхе сигурносне мреже“.

Комплементаран правац промена представља увођење негативног пореза на доходак и основног дохотка.

Сегмент социјалних услуга такође је предмет реформских настојања, која се одвијају у контексту децентрализације, деетатизације, деинституционализације и приватизације. Друштвени значај социјалних услуга произилази из интензивирања старења становништва, запошљавања жена и сл, а у условима рационализације ресурса, ове реформе уопштено су усмерене у правцу смањивања улоге државе и ширења простора за непрофитне и приватне профитне организације.

Како је регулисан систем социјалне заштите у Србији? Законски оквир социјалне заштите у Србији је у протеклих двадесет година био регулисан Законом о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана из 1991. године. Током овог периода, Закон је подвргаван бројним, значајним и суштинским изменама, али је све до краја марта 2011. године изостало доношење новог законодавног оквира. Постоје индикације да је Влада убрзала доношење новог Закона услед утицаја кризе на пораст сиромаштва.

Законом о социјалној заштити предвиђена су права на новчана давања и права на социјалне услуге. Прва група права, тј. права на материјалну подршку, остварује се посредством новчане социјалне помоћи, додатка за помоћ и негу другог лица, додатка за помоћ и негу другог лица у увећаном износу, помоћи за оспособљавање за рад, једнократне новчане помоћи, помоћи у натури и других врста материјалне подршке (чл. 79, Закон о социјалној заштити, 2011). Њихова сврха дефинисана је као обезбеђивање егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника.

Другу групу права, тј. права на услуге социјалне заштите, уопштено сачињавају активности које имају за циљ пружање подршке и помоћи појединцу и породици да побољшају, односно очувају квалитет живота, отклоне или ублаже ризике неповољних животних околности и створе могућности за што потпунију интеграцију у заједницу. Услуге се састоје из услуга процене и планирања, дневних услуга у заједници, услуга подршке за самосталан живот, саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга, као и услуга смештаја (чл. 40, Закон о социјалној заштити, 2011).

Услови за остваривање права разликују се у зависности од права које је у питању, али уопштено сви држављани Србије могу да буду корисници новчаних накнада и услуга из социјалне заштите. Права на програме новчаних давања остварују се на основу провере имовинског стања, а права на социјалне услуге могу остварити сви они који се суочавају са препрекама у задовољењу потреба.

Какви су ефекти социјалне заштите у Србији? Основни програми новчаних давања на (републичком нивоу) су некадашње материјално обезбеђење породице (МОП), накнада за помоћ и негу другог лица и дечији додаци. Издаци за ове накнаде су у периоду од 2007-2010. године износили тек 0,15% БДП, што је изузетно ниско на компаративном нивоу, и то са становишта процента БДП, а затим још више и реалних износа (с обзиром на низак БДП). На локалном нивоу, у питању је једнократна помоћ. Обухват становништва социјалном помоћи изузетно је низак и креће се око 2% од укупног броја домаћинстава у Србији. Социјални трансфери у Србији тек умерено доприносе смањењу сиромаштва, у поређењу са просеком ЕУ, као и што је ефикасност социјалних трансфера у Србији скоро седам пута мања у односу на просек Уније. Изузев непокривености великог броја сиромашних новчаним давањима, и сами износи накнада су испод линије сиромаштва, тако да не омогућују корисницима задовољавање чак ни основних животних потреба. Као последица тога, ефективност социјалних трансфера у периоду од 2006. до данас опала је и износи само око 3%.

Промене до којих је довео нови закон неће имати велики утицај на смањење броја сиромашних. Микро-симулација коју је спровео Арандаренко (2011) упућује на смањење броја сиромашних за 4 процентна поена на основу нових прописа, али и на то да су потребне великодушније иницијативе у сврху ефективнијег изласка већег броја сиромашних из зоне сиромаштва.

Човекољубље или **филантропија** - добра воља да се помогне ближњем своме. Док је некада подразумевала религиозни захтев и врлину, данас се под филантропијом подразумева активан напор да се промовише људска добробит.

Шок терапија - планско и контролисано изазивање шока у сврху лечења. Електрошок терапија се користи код тежих психичких обољења, у случају када друге терапеутске методе не дају резултате. Неопходан је пристанак породице за примену овог поступка.

Шта кажу бројке о сиромашнима? Након 1996. године, када је на простору тадашње Југославије било 2,7 милиона сиромашних, 2002. године у Србији је приближно 800.000 људи било сиромашно (10,6% становника или 250.000 домаћинстава) јер је њихова потрошња (по потрошачкој јединици) била мања од 4.489 динара или 72\$ месечно, односно 2,4\$ дневно, што је утврђено као национална линија сиромаштва. У периоду од 2002. до 2007. године смањен је број сиромашних и он је износио око 490.000 или 6,6%. Управо овај напредак послужио је као основ за констатацију званичника и креатора политика о реализацији миленијумских циљева развоја, у оном делу који се односи на сиромаштво, упоредо са реализацијом циља Стратегије за смањење сиромаштва. Међутим, мерењем нису у потпуности биле обухваћене неке од категорија становништва означених као нарочито изложене сиромаштву: Роми, избеглице, интерно расељена лица и становници колективних центара. Осим тога, поређење података о структури сиромашних из 2002. у односу на 2007. годину, говорило је у прилог опстајању изузетно неповољног профила сиромаштва, као и што су постојале бојазни од дуготрајнијег и структурисаног сиромаштва међу сеоским становништвом, нарочито у југоисточној Србији, необразованима, незапосленима, старима и сл. Погоршање економских трендова у контексту светске кризе, које није „ушло“ у слику о сиромаштву (са почетка 2009. године), довело је до смањења стопа запослености и резултовало такође неповољним трендовима у контексту сиромаштва.

Тако је наредне, 2008. године, тренд смањења апсолутног сиромаштва на 6,1% прекинут кризом и 2009. године дошло је до повећања стопе на 6,9%, а 2010. године на 8,8%. Тиме је поништено побољшање последњим обзиром да је апсолутно сада исти као и

постигнуто у годинама, с проценат сиромашних 2006. године.

За разлику од апсолутног сиромаштва, динамика релативног сиромаштва имала је силазни тренд, чак и у 2009. години. У периоду од 2006. године, од када се врши израчунавање стопе ризика од сиромаштва, до 2009. године, релативно сиромаштво се, са незнатним колебањем, смањило са 20,9% на 17,7%.

Карактеристике релативног и апсолутног сиромаштва у Србији значајно се преклапају. Ризик од сиромаштва условљен је доминантно старошћу, тј. годинама живота, бројем чланова породице (домаћинства), а затим и статусом на тржишту рада, тј. економском делатношћу. Условљеност ризика од сиромаштва полом значајно се релативизовала у општој популацији, али је слика донекле другачија уколико се полна димензија укрсти са годинама живота, бројем чланова домаћинства и активношћу.

Један Британац је одлучио да се недељу дана затвори у обешени сандук од плексигласа како би сакупио новац у хуманитарне сврхе.

Како преносе британски медији, овог пута одлучио је да се затвори у сандук од плексигласа постављеног усред града на 7.5 метара од земље.

Једине ствари које се налазе у његовој „привременој настамби“ су преносиви тоалет, покривач и кофа коју ће спуштати до земље како би заинтересовани у њу стављали храну и пиће, али и своје новчане прилоге..

Незапосленост

Аутор: Марија Војиновић

Да ли је у Србији посао привилегија?

Запослиш се и радиш да би могао да живиш. Али онда потрошиш све своје време на послу и завршиш тако да немаш времена да живиш живот за који радиш. Раније су се људи фокусирали на посао и на то да својим радом постигну жељени циљ, а то је нормалан живот уз посао ма какав он био. Данас смо дошли у

ситуацију где са једне стране имамо момке који желе да студирају, како би што мање радили и девојке које ће наћи такве момке, како би себи обезбедиле што безбрижнију будућност. Сви постају оно што су говорили да никад неће бити, живе од данас до сутра и поистовећују се са

гласинама њима небитних људи. Државне фирме се затварају, долази до приватизације и самим тим, да ли несвесно или свесно, мењамо начин размишљања и своје време претварамо у новац који нам је неопходан и добија на вредности коју никада и није имао. Принуђени смо да радимо било шта, тачније, средња школа више није довољна, већ је под морањем кренути на факултет уколико желимо да постигнемо нешто у животу, што и даље није гаранција за наш даљи посао. Некада је било нормално да завршиш одређени факултет и да са тим можеш да радиш у својој струци, што данас и није случај. Масовно људи остају без посла, немаштина је све већа, самим тим и незадовољство људи се повећава. Људи који заврше факултет углавном имају неки одређени циљ којим се воде и у принципу су реални и знају своје могућности, стога су спремни да, поред дипломе коју поседују, раде било који посао, наравно легалан, како би допринели што бољем животу како себи, тако и својим

породицама. Небитно да ли ће радити на пијаци, чистити по кућама, чувати туђу децу док њихова седе сама код куће, у крајњем случају са бабом и дедом, или ће пак напустити своју земљу у потрази за бољим животом. Они који се одлуче да остану само са средњом школом немају реалне циљеве и

све им је мало. Тачније, неће да раде било који посао, већ се труде да на било који начин доспеју на неку вишу позицију од њима зацртане. Често се сусрећемо са људима који су на високим положајима, а да имају купљену диплому и да не умеју да саставе просто проширену

реченицу. Између осталог, њих нико не критикује, нити их проверава из разлога што имамо демократију у политичком смислу где две будале владају зато што имају новац, а паметан посматра са стране. Што и није случај када се осврнемо на народну демократију. Памет је скупа, али се не продаје. Нажалост, данас се продаје људска глупост. Онда се долази до корупције, која има како своје негативне стране, тако и позитивне. На пример, да Вам је неко кога добро знате по струци доктор, а да Вама није добро, логично је да ће се усмерити на Вас, а не на неког кога не зна. Самим тим сте Ви привилегована особа. Исто је и у осталим сферама нашег живота. Корупција не мора бити само новац, што је и Вама итекако познато. Цениће Вас само на основу онога што имате, а не на основу онога што сте ви уствари. Данас је тешко наћи посао, мада статистике показују да није. Бар не за онога ко хоће да ради, али је тешко задржати исти. И стога понављам Вама питање: Да ли је у Србији посао привилегија?

Синдром изгарања

Аутор: Сандра Ашић

Синдром изгарања или **бернаут** (енгл. burnout) је појам који описује старије професионалце, претежно у хуманистичким струкама, који због изузетно напорног рада и стресних ситуација на послу често осећају фрустрацију, апатију или бес. Најчешће се јавља у социјалном раду, али и у другим такозваним помажућим професијама, које са собом носе велике одговорности и рад у стресним условима, као што су професије психолога, психијатара, здравствених и просветних радника. Синдром изгарања односи се на старије психичке и емоционалне исцрпљености, која доводи до смањења продуктивности на послу и напетости услед неусклађености између идеја, циљева и задатака које посао носи.

Примарне компоненте овог синдрома јесу **емоционална исцрпљеност, деперсонализација и губитак радне способности**. Емоционална исцрпљеност праћена је физичком исцрпљеношћу, услед чега особа нема довољно снаге и воље да настави са радом. Деперсонализација се огледа у губитку заинтересованости и бриге, као и у негативном и циничном ставу према клијентима. Губитак радне способности доводи до осећања неуспеха и вере у себе, при чему особа сматра да више није компетентна да се и даље бави послом којим се бави.

Узроци синдрома изгарања могу се поделити у две велике групе. Прва група односи се на карактеристике радне средине и организацијске факторе, а друга на однос између појединца и клијента. Када је реч о карактеристикама средине у којој се посао обавља, фактори који могу довести до синдрома изгарања јесу **пренатрпаност послом, конфликти међу запосленима,**

неадекватно коришћење знања и вештина појединца приликом обављања посла, притисак и стрес због посла који се мора обавити, итд. Што се фактора организације тиче, фактори који доводе до синдрома изгарања јесу: **интензитет посла, односно дужина временаведеног у раду, недостатак контроле над послом и подршка од стране колега.** Када се говори о односу између појединца и његових клијената, поготово када се ради о већ поменутих помажућим професијама, често се може десити да постоје негативне реакције према тим професијама, нарочито ако клијенти не желе помоћ, већ су присиљени на примање исте. Непрофесионални или

сувише лични односи између клијента и појединца, такође, могу допринети развоју синдрома изгарања.

Постоји неколико фаза синдрома. Прва се обично назива идеалистички ентузијазам и јавља се током првих година рада. Особа тек почиње да ради, пуна је енергије, наде и ентузијазма. Очекује позитивну атмосферу, прихваћеност од стране колега, очекује велики успех, даје све од себе. После неког времена, долази до суочавања са стварношћу. Схвата да постоје неки проблеми које не може лако да реши. И даље воли и обавља свој посао, али са мање енергије и ентузијазма. У следећој фази, особа се преиспитује да ли је довољно продуктивна у послу који обавља и да ли постоји смисао тог посла. Уколико се деси да је

развој синдрома изгарања већ почео, онда су ретко кад одговори на ова питања позитивни и особа је све чешће анксиозна и фрустрирана. Наредна фаза доноси апатију – одсуство емоција. Ово је најчешће први знак да нешто није у реду. Апатија се обично манифестује кроз избегавање људи, колега, обавеза па и посла, а на тај начин особа се брани од фрустрација. Особа постаје незаинтересована за посао, а своје активности обавља по аутоматизму. Незадовољна је послом, избегава било какву одговорност, ради зато што мора и улаже веома мало енергије и времена.

Превенције синдрома изгарања могуће је поделити на **личне и организационе**. Личне стратегије односе се на припрему кроз **едукацију, познавање и свест о сопственим осећањима, самопомоћ, бављење различитим хобијима и активностима ван посла, развијање посебних интересовања и реорганизацију рада**. Организационе стратегије су, у ствари, оне мере које спроводи руководство неке службе, установе, а у консултацији са особљем те установе. Ове мере односе се на **обезбеђивање оптималног односа (бројчаног) између клијента и особља које је ту да пружи помоћ, флексибилно планирање посла, подршку од стране колега, сталну континуирану едукацију, добре услове рада и јасне циљеве**. Свакако, што је већа подршка коју особа прима, што је боља организација времена и посла, као и што је боља комуникација међу запосленима и расподела послова међу њима, то ће особа боље реаговати на свакодневне ситуације, суочавати се са мање стреса, а уједно ће бити мањи и ризик од развоја синдрома изгарања

Dvadesetogodišnji Piroćanac Aleksa Živković već nekoliko meseci pomaže svojih starim i iznemoglim sugrađanima na taj način što im bez ikakve naknade nabavlja lekove, hranu, plaća račune i pomaže na mnoge druge načine.

Živković je u Pirotu poznatiji kao Potrčko jer već više od godinu dana pruža usluge kupovine i dostave na kućnu adresu raznih potrepština koristeći pritom kao prevozno sredstvo bicikl. Radno vreme mu je, i leti i zimi od osam ujutro do deset uveče, osim nedeljom. Od skora ima registrovanu i firmu i planira da mu to bude buduća profesija.

Od novembra, svim sugrađanima starijim od 70 godina potpuno besplatno nabavlja sve potrepštine, hranu, plaća račune, ide po rezultate sa lekarskih pregleda, zakazuje preglede, donosi lekove, recepte i pomaže na svaki drugi način.

Да ли сте знали?

СТУДЕНТИ НАСТАВЉАЈУ ДА ДАРУЈУ ОСМЕХЕ

Осмех на дар је акција прикупљања новогодишњих пакетића, која је покренута 2005. године од стране студената Правног факултета Универзитета у Београду, а касније су је прихватили и други факултети Београдског универзитета. Пакетићи се уручују деци најугроженијих енклава Косова и Метохије. Као сведоци страдања српског народа, желели су да барем њима, на кратко, дарују давно изгубљене осмехе. Вођени ентузијазмом и огромним залагањем успели су у својој жељи, а Осмех на дар је данас већ добро позната, велика, традиционална акција. Препознавши искрену намеру прикључили су се многи студенти, познате личности, глумци, спортисти.

Српском народу на Косову потребна је огромна помоћ. На првом месту прикупљање средстава за болнице, школе, пружање помоћи деци са инвалидитетом, као и незбринутој деци. Ови људи лишени су не само слободе, већ и основних средстава за живот, хране, лекова, одеће. Такође један од циљева је да као млади људи, студенти, пропагирају и шире свест о тешком положају српског народа на Косову и Метохији и тако подстакну на активан допринос. Бригом помажући и посећујући оне којима је помоћ преко потребна, желе да им ставе до знања да ипак нису заборављени и без наде. До данас су посетили многобројне српске енклаве, поделили и заузврат добили осмехе хиљаде најугроженије деце Косова и Метохије.

Старац Добри Добрев, како му и само име каже!

Да је добротинство неким људима и данас на првом месту говори прича о једном скромном старцу, који је својим добрим делима усређио многе. Старац Добри Добрев, који ће ове године напунити 100 година, живи у свом родном селу Бајлову у Бугарској. Од четворо своје деце, двоје је надживео. Обучен је у стару традиционалну одећу. Он живи од државне пензије, која износи 80 евра. У Другом светском рату изгубио је слух. Добри често пешака пређе 43 км од

свог села Бајлова до главног града Бугарске Софије, како би тамо стајао на тргу или испред цркве са чашицом у руци и просио. Свако ко би ставио новчић у чашицу заузврат би од старца добио један мио осмех, благослов и пољубац у руку. Новац зарађен од прошења поклања сиромашнима којима је помоћ неопходна и Православним црквама у свом селу и околини. Говори се да је донирао десетине хиљада евра, али иако је ова вест обишла свет он не говори о томе. У Бугарској је познат као Деда Добри, а још га називају и „Живим Свецем“.

Да ли сте знали?

Аутори занимљивости: Миона Гајић, Катарина Дубајић и Дијана Јанковић

Данска: социјални радници буде ученике спавалице!

Социјални радници једног богатог приградског насеља Копенхагена почели су да обилазе куће и станове, како би будили ученике који имају велики број изостанака из школе.

Како преноси АФП, општина је прибегла овој методи „утеривања дисциплине“, јер су школама више него дојадила ђачка оправдања. Мера, мешутим, није наишла на свеопште одобравање. Многи сматрају да је Данска почела превише да се меша у приватан живот становника. За поједину децу довољан је био телефонски позив, али у већини случајева социјални радници су морали да одлазе на врата и увере се да се дете пробудило и припремило за школу.

Човек доброг срца: освојио 40 милиона долара на лутрији и донирао у хуманитарне сврхе

Том Крист из Калгарија у Канади, освојио је 40 милиона долара на лутрији. За добитак није никоме рекао, а одлучио га је донирати у хуманитарне сврхе.

Крист је неочекивано примио позив да је добио 40 милиона долара на лутрији. Након што је спустио слушалицу, одмах је знао где ће новац отићи. Потпуну суму новца је приложио у хуманитарне сврхе.

Новорођенчад предавали умотану у божићну чарапу

Неколико болница у Калифорнији је поводом Божића предавало родитељима новорођенчад умотану у велику црвену чарапу. Реч је о традицији започетој још 1930. и задржаној са прекидима све до данас.